

LiTO

www.4x4to.com

Прислів'я та приказки

- ❖ Літо запасає, а зима з'їдає.
- ❖ Літо дає коріння, а осінь — насіння.
- ❖ Хто літом гайнує, той узимку голодує.
- ❖ Червень тому зелениться, хто працювати не ліниться.
- ❖ У липні день одбуває, а спека прибуває.
- ❖ У липні надворі пусто, зате на полі густо.
- ❖ Чого липень і серпень недоварять, - того і вересень недосмажить.
- ❖ У серпні спина мліє, а зерно спіє.
- ❖ У серпні хліборобу три роботи: і косити, і орати, і сіяти.

Тече вода з-під явора...

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.
Пишається калинонька,
Явор молодіє,
А кругом їх верболози
Й лози зеленіють.

Тече вода із-за гаю
Та попід горою.
Хлюпощуться качаточка
Помеж осокою.
А качечка впливає
З качуром за ними,
Ловить ряску, розмовляє
З дітками своїми.

Тарас Шевченко

Івана Купала

7 липня

Місце для розпалювання вогнища вибирали на околиці села у лісі чи біля річки, як правило, на пагорбах, що давало змогу підняти священний вогонь найближче до сонця. Вогонь у давні часи розпалював найстарший з роду.

Найважливіший момент купальського свята — стрибання молоді через вогонь, що нібито сприяло очищенню від хвороб і гріхів. Інколи багаття розкладали так, щоб, перестрибнувши через нього, відразу потрапляти у воду, тобто здійснювався ритуал подвійного очищення. Вогонь і вода зв'язували пари — начебто благословляли їх шлюб, обіцяли здоров'я і багатодітність. Вогонь купальського багаття виконував ще й очищувальну магічну функцію — у ньому спалювали речі хворих, вірячи, що це принесе їм одужання. О 12-тій годині вночі папороть ніби розцвітає і блискуча квітка, як жарина, зразу ж падає на розстелену скатерку, яку треба швиденько звинути і заховати за пазуху. В Грубешівському повіті вірять, що чорт завжди перешкоджає людям здобути цвіт папороті, і при цьому розповідають таку казку. Один чоловік загубив свої воли і коли він шукав їх, ходячи по лісі, йому в личак упав цвіт папороті; чоловік зразу ж побачив, де його воли пасуться, ба більше, він зразу ж побачив, де в лісі заховані скарби. В той час, як чоловік ходив по лісі та плянував, як він здобуде ті скарби й розбагатіє, підійшов до нього якийсь пан, добре одягнутий, і запропонував свої блискучі чоботи на личаки міняти. Чоловік зразу ж погодився, він сів на пеньок, скинув свої вже старі личаки, взув чоботи й пішов. Як тільки чоловік скинув личаки, то про все забувся: забув, де його воли пасуться, забув і про скарби. А пан той зник, бо то був не пан, а нечиста сила.

Петра і Павла

12 ЛИПНЯ

Цей святодень пов'язаний з літнім сонцестоянням, Найурочистіше його відзначали пастухи. В карпатському регіоні власники тварин організовували святковий обхід (Петрівку) на вигоні.

Напередодні Петра і Павла пастухи та всі інші підлітки на толоках викопували квадратні канавки такої глибини, щоб можна було спускати в них ноги. Землю скидали поруч на купку й прикривали дерном. Середину обкопаного місця, яке правило за стіл, застеляли скатертиною і клали на неї принесені з дому продукти, а також безалкогольну наливку. Розмова точилася неквапом. Згадували цікаві бувальщини, забавні історії. Брати участь у таких дійствах було за велику честь для підлітків. До свого товариства приймати не всіх, і вважалося великою ганьбою, якщо когось залишили «поза гуртом». Натомість старші чи однолітки нерідко намагалися засипати Петра, а тому за ямкою вели постійний нагляд. Крім того, на Петра і Павла виготовляли з ячного борошна нового врожаю обрядовий хліб і несли його до церкви на посвяту. Священик розламував книшки і причащав, наче проскурками, всіх присутніх. В такий спосіб жінки віддячували Петрові, що запровадив цей недовготривалий піст.

Пророка Іллі

2 серпня

На південній Україні в цей час бувають «горобині ночі» — нічні грози з блискавкою і громом: буревії такі сильні, що й птицям заснути не дають.

Існує народня легенда, що коли біси повстали проти Бога, то Бог наказав Іллі прогнати нечисту силу з неба. З того часу Ілля ганяється за бісами і пускає в них огненні стріли: громи і блискавку.

Під час грози забобонні люди відганяють від себе котів і собак, вірячи, що в цих тваринах ховається нечиста сила.

Якщо в цей час грім запалить хату, то селяни колись вірили, що таку пожежу нічим погасити не можна, бо ж: «Як Бог запалив, то чоловік не погасить!»

Під час грози селяни запалювали перед образами «страсну свічку», щоб грім хати не спалив.

Маковія 14 серпня

Чотирнадцятого серпня за новим стилем святкується день семи святих мучеників Маковеїв, або, як звичайно кажуть в народі, «Маковея». В цей день у церквах святять воду, квіти й мак. Ранком лине до церкви цілий карнавал осінніх квітів. Дівчата, жінки, хлопці й чоловіки — всі по-святковому вбрані йдуть до церкви й несуть на посвяту великі китиці жовтих купчаків, чорнобривців, васильків та великі достиглі голівки маку. Після посвяти квіти й голівки маку кладуть за образами і це все там зберігається аж до весни. Весною мак розсівають по городі, а сухі квіти на Благовіщення дівчата вплітають до своїх кіс, — «щоб не випадало з голови волосся». Свято Маковея ще називається в народі «Першого Спаса», або «Спаса на воді». Хворі пропасницею купаються в річці, бо вода в цей день вважається цілющою.

Яблучний Спас 19 серпня

Дев'ятнадцятого серпня за новим стилем є свято Преображення Господнє, або Спаса. В цей день у церкві святять груші, яблука, мед і обжинкові вінки або жмут колосся жита й пшениці.

Колись правовірні селяни до цього дня не їли садовини, бо це вважалося гріхом. Повернувшись з церкви, родина, звичайно, врочисто сідала за стіл і розгівлялася: їли яблука з медом і запивали виноградним або яблуневим вином, — «щоб садовина родила».

В середній смузі України від цього дня вже можуть починатися приморозки, а тому й кажуть: «Прийшов Спас, держи рукавиці про запас!» Перед Спасом є два тижні посту — «спасівка». Існує легенда, що спасівка — це є продовження Великого посту. Бог призначив для Великого посту дев'ять тижнів, а святі отці почали просити Бога, щоб щось із тим зробив, бо для людей затяжко витримати такий довгий піст. Тоді Бог розділив той піст на дві частини: сім тижнів весною перед Великоднем і два тижні в кінці літа перед Спасом. Ось чому за народнім віруванням у спасівку треба так само постити, як і у Великий піст.

Спаса — це день поминання мертвих родичів; за народньою мітологією, це третій виступ мерців на світ у весняно-літньому сезоні: мерці з'являються на Страсний Четвер, на Зелені Свята і на Спаса.

Прикмети червня

- У червні весело жити: квіти цвітуть, солов'ї співають.
- У червні люди раді літу, на бджоли Цвіту.
- Як сіно косять, то дощів не
- **просять** червень каже: «Не коси. Коса, допоки роса, бо сонце пригріє — косар упріє, а коли роса додолу, то косар — додому».
- Якщо у червні рідкий дощ буває, у вулику мед прибуває.
- Коли червень медовий, то рік не вельми хлібовий
- Коли червень сухий — купуй пчілку, а мокрий — корівку.
- Рум'яний вечір і сірий ранок — на хорошу погоду.
- Райковий туман у червні — на гошу днину.
- Вранці роса й туман — на добру погоду; Чим більше роси, тим жаркіший день: немає роси ввечері та вночі — віщування дощу.
- Вранці чути безперервний грім — надвечір піде дощ з градом.
- Зелена веселка — на дощ, жовта — на гарну погоду, червона — на спеку і вітер.

Літні повір'я, прикмети

- Липень казати звик: «Я — грозовик».
- Сонце пригріє — усе доспіє. Хто влітку скаче, той взимку плаче
- Що літо приробить — зима переводить.
- Коса любить хитрого, а ціп дурного.
- Трава така, що й миш не пролізе.
- Сонце пече, липа цвіте, день одбуває — коли це буває? (Липень).
- Бджоли сидять на стінках вуликів — на сильну жару.
- Цвіте липа—ловиться сом.
- Ластівки, літаючи низом, граються — на дощ та вітер.
- Грім гримить довго і невиразно — на тривалу негоду, недовго, різко і лунко — буде сонячно
- Мурахи ховаються в гнізда — на грозу або сильний дощ.
- Кажани довго літають після заходу сонця — буде ясно, й тепло.
- До пізньої ночі сюрчать коники (цвіркуни) - ранок буде тихий і сонячний.

Прикмети серпня

- У серпні серпи гріють, а вода холодить.
- Серпень виймав серпа зі стріхи, а вересень його ховає.
- Змарнуєш на жнивах хвилини — втратиш не одну зернини.
- Де один грибок, там цілий вінок.
- Затягнулися дощі на багато днів — не чекай грибів.
- Грозивий серпень — на довгу й теплу осінь.
- Рибалки знають: якщо вітер дме на суходіл, а ввечері навпаки — із суші на воду, здіймаючи бриз,— чекай доброї погоди.
- Хмари «переливають кольори» — віщують грози.
- Блідний місяць--на негоду, чистий і яскравий — на хорошу погоду.
- Перед дощем реп'ях розкриває свої колючки.
- Якщо влітку на вишні є цвіт — на теплу й суху осінь.

Прикмети літа

Ластівки літають
Над водою низько,
Хвилі розбивають -
Значить, дощик близько.

Мов червоні квіти,
Хмари в небі синім,
Значить, завтра, діти,
Буде вітер сильний.

А як льону річка
В полі засиніла,
Знайте, що суничка
У гаю дозріла.

М. Чепурна

Літо

Гроза пройшла - зітхнули трави,
Квітки голівки підняли,
І сонце, тепле і ласкаве,
Спилило погляд на землі.
Здаля розвіялись тумани,
Знов ясно, пахощі, тепло...
Спинилась кров, замовкли рани.
Пробите серце ожило.
Літає радість, щастя світе,
Дзвенять пташки в садах рясних,
Сміються знову трави, квіти...
А сльози ще тремтять на них.

О. Олесь

Робила учениця 6-А класу

Романовська Валерія